

MỘT SỐ KẾT QUẢ NỔI BẬT HOẠT ĐỘNG KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP HUYỆN GIAI ĐOẠN 2015 - 2020

TRẦN THỊ HỒNG DUYÊN

Trung tâm Ứng dụng và Thống kê KH&CN Quảng Bình

Từ năm 2015 đến nay, công tác ứng dụng tiến bộ khoa học và công nghệ (KH&CN) vào hoạt động sản xuất và đời sống trên mọi lĩnh vực đã được các cấp chính quyền tỉnh Quảng Bình hết sức chú trọng và đầu tư đúng mức. Việc nghiên cứu, khảo nghiệm và ứng dụng các tiến bộ KH&CN luôn được đẩy mạnh và có trọng tâm, trọng điểm, đóng góp tích cực vào quá trình phát triển kinh tế - xã hội tại các địa phương.

Trong giai đoạn 2015 - 2020, Sở KH&CN đã triển khai thực hiện 83 mô hình ứng dụng, nhiệm vụ sự nghiệp KH&CN, nhiệm vụ KH&CN liên kết, trong đó: 34 nhiệm vụ trong lĩnh vực trồng trọt; 15 nhiệm vụ thuộc lĩnh vực chăn nuôi; 9 nhiệm vụ thuộc lĩnh vực thủy sản; 1 nhiệm vụ thuộc lĩnh vực tiểu thủ công nghiệp; 6 nhiệm vụ thuộc lĩnh vực xã hội nhân văn; 18 nhiệm vụ thuộc lĩnh vực kỹ thuật.

Các nhiệm vụ KH&CN cấp huyện luôn bám sát định hướng nghiên cứu ứng dụng và được triển khai đa dạng trên nhiều lĩnh vực: Y tế, văn hóa, giáo dục, nông nghiệp, lâm nghiệp, thủy sản, bảo vệ môi trường..., đáp ứng được phần lớn các nhu cầu thực tế cần giải quyết ở mỗi địa phương, góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa đặc trưng, chuyển dịch cơ cấu kinh tế, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, bảo tồn và phát triển các nghề truyền thống, phát triển nghề mới, vệ sinh môi trường dần dần được cải thiện.

Trên lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn ở cấp huyện đã được tập trung nghiên cứu nhằm cung cấp các cơ sở khoa học phục vụ công tác quy hoạch, xây dựng các giải pháp phát triển kinh tế - xã hội của địa phương thông qua đề tài: Nghiên cứu các hình thức nghi lễ và

giá trị văn hóa của Lễ hội Đua thuyền truyền thống ở huyện Lệ Thủy, tỉnh Quảng Bình; Khôi phục, bảo tồn và phát huy các lễ hội văn hóa truyền thống gắn với phát triển du lịch thành phố Đồng Hới; Nghiên cứu những nhân tố ảnh hưởng đến thu nhập của các hộ ngư dân vùng ven biển thành phố Đồng Hới và đề xuất các giải pháp nâng cao thu nhập người dân; Nghiên cứu, định hướng bảo tồn Lễ hội Cầu ngư của ngư dân miền biển tỉnh Quảng Bình.

Hoạt động xây dựng các mô hình ứng dụng các tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất vào đời sống đã được các huyện chú trọng đẩy mạnh. Cụ thể: Huyện Lệ Thủy đã triển khai thực hiện 9 nhiệm vụ, trong đó có một số mô hình đạt hiệu quả như: Nuôi cá thát lát trong ao đất đã mở ra triển vọng phát triển đối tượng nuôi mới. Trồng thử nghiệm giống cam Vũ Quang trên vùng gò đồi nhằm tiến tới việc triển khai nhân rộng góp phần duy trì nguồn gen quý bản địa. Trồng dưa thương phẩm mang lại hiệu quả kinh tế cao gấp 3 lần trồng keo lấy dăm. Trồng và chế biến tinh bột nghệ tiến tới xây dựng sản phẩm OCOP cho huyện. Thử nghiệm mô hình sản xuất giống nhân tạo cá diếc đã chủ động nguồn giống cung cấp cho các địa bàn trong huyện và các tỉnh lân cận. Nuôi thử nghiệm cua đỉnh (ba ba Nam Bộ) tại xã Dương Thủy... Kết quả của các nhiệm vụ KH&CN ở huyện Lệ Thủy là cơ sở chuyển giao khoa học kỹ thuật về trồng trọt, chăn nuôi, nuôi trồng thủy sản cho người nông dân. Tạo ra nhiều đối tượng cây trồng, vật nuôi mới có năng suất, chất lượng và hiệu quả cao, giúp giải quyết việc làm, nâng cao thu nhập cho người dân.

Huyện Quảng Ninh đã thực hiện 14 nhiệm vụ, trong đó một số mô hình nổi bật như: Trồng

thử nghiệm các dòng keo lai mới trên một số lập địa tỉnh Quảng Bình giúp huyện chọn lựa được giống keo lai cho năng suất và sản lượng cao, chống đổ gãy tốt. Mô hình sản xuất dưa hấu an toàn theo hướng VietGAP tại xã Hàm Ninh với quy mô 1ha và đã sản xuất được 25,6 tấn dưa hấu đảm bảo tiêu chuẩn an toàn vệ sinh thực phẩm; Kết quả mô hình hiện nay đang được Trang trại Việt Hưng tại thôn Trường Niên, xã Hàm Ninh ứng dụng, tiếp tục trồng dưa theo hướng VietGAP với diện tích 5ha. Trồng thử nghiệm thâm canh và xen canh hai giống khoai lang VC 04 - 24 và VC 68 - 02 vùng đất cát ven biển đã chứng minh hiện tại chưa có giống khoai nào vượt trội so với khoai lang đỏ bản địa dùng chế biến khoai dẻo. Trồng thử nghiệm cây măng tây xanh trên vùng gò đồi cũng đã tạo ra hướng sản xuất giống rau mới có hiệu quả kinh tế cao. Ngoài ra, một số mô hình đang được triển khai thực hiện như: Trồng thử nghiệm giống trầm 5 gân chiết xuất tinh dầu. Trồng thử nghiệm giống tỏi Lý Sơn trên vùng đất cát. Nuôi chim cút sinh sản ở vùng gò đồi, khi kết thúc sẽ giúp đánh giá xem xét việc bổ sung đối tượng mới trên địa bàn huyện.

Thời gian tới, huyện Quảng Ninh sẽ tiếp tục đổi mới, nâng cao hiệu lực, hiệu quả công tác quản lý nhà nước về KH&CN, trong đó tập trung xây dựng, tổ chức thực hiện lĩnh vực sản xuất nông nghiệp theo hướng ứng dụng công nghệ cao, góp phần giúp bà con nông dân tiếp cận tiến bộ khoa học, thay đổi nhận thức trong sản xuất nông - lâm - ngư nghiệp, tăng thu nhập và giải quyết việc làm, cải thiện đời sống.

Xác định đúng vai trò và tầm quan trọng của KH&CN trong thực tiễn sản xuất và đời sống, những năm qua, huyện Bố Trạch đã chú trọng ứng dụng các thành tựu KH&CN vào sản xuất trên nhiều lĩnh vực như: Nông, lâm, thủy sản; công nghiệp - tiểu thủ công nghiệp, ngành nghề truyền thống... Huyện Bố Trạch đã triển

Mô hình sản xuất dưa hấu an toàn theo hướng VietGAP tại xã Hàm Ninh được nhân rộng

Ảnh: phongnhaexplorer.com

khai thực hiện 8 nhiệm vụ như: Nghiên cứu trồng thử nghiệm 6.000 cây ba kích dưới tán cây cao su đã góp phần tích cực trong bảo vệ, phục hồi và phát triển cây dược liệu, bảo tồn nguồn gen cung cấp nguồn dược liệu cho thị trường trong tỉnh, nâng cao hiệu quả kinh tế cũng như thu nhập cho người dân. Mô hình thử nghiệm khả năng sinh trưởng của bò lai (BBB x lai Zebu) sinh bê lai F1 có trọng lượng sơ sinh đạt 30 - 42kg cao hơn 10 - 12% so với các tổ hợp bê lai hướng thịt khác, tăng trọng nhanh, chất lượng thịt ngon hơn vì có mỡ dất đã đem lại hiệu quả kinh tế trong chăn nuôi gia súc. Mô hình trồng thử nghiệm nấm kim phúc và hoàng đề cho năng suất cao, cho thấy giống nấm kim phúc cho năng suất cao nhất, có thể đạt tới 60,75%/tấn nguyên liệu thô, hiện nay kết quả mô hình đang được triển khai và nhân rộng. Điều tra, khảo sát sơ bộ hang động chưa được công bố tại Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng, đã khảo sát, phát hiện được 44 hang, động mới và đã tiến hành khảo sát vị trí, đo chiều cao chiều rộng của các hang, làm cơ sở cho các chuyến khảo sát chuyên sâu phục vụ nghiên cứu khoa học và phát triển du lịch. Sản xuất rau hữu cơ và giải pháp sử dụng đạm thực vật thay thế đạm vô cơ trong sản xuất rau bước

đầu nâng cao nhận thức của người trồng rau vừa tận dụng rác thải tạo ra phân hữu cơ giảm thiểu ô nhiễm môi trường, đồng thời tạo được sản phẩm rau an toàn theo hướng hữu cơ. Thử nghiệm quy trình ương nuôi giống cỡ lớn cá chẽm phục vụ nhu cầu nuôi cá mặn lợ đã mang lại hướng nuôi mới có hiệu quả cao. Trồng thử nghiệm sa sâm trên vùng đất cát ven biển giúp phát triển cây dược liệu trên vùng cát nội đồng của huyện Bố Trạch.

Tuy là đơn vị mới được chia tách, nhưng huyện Quảng Trạch đã xác định đúng vai trò và tầm quan trọng của KH&CN trong thực tiễn sản xuất và đời sống. Trong thời gian qua, huyện Quảng Trạch đã thực hiện 7 nhiệm vụ như: Mô hình trồng hoa cúc tại xã Quảng Đông giúp người dân phát triển sản phẩm mới phục vụ du lịch tâm linh trên địa bàn như: Đền Thánh Mẫu Liễu Hạnh, Lăng mộ của Đại tướng Võ Nguyên Giáp. Trồng hồ tiêu trên vùng đất gò đồi tại xã Quảng Lưu đã hỗ trợ người dân các xã có địa hình đất đai thổ nhưỡng đáp ứng cho cây tiêu sinh trưởng nắm thêm kỹ thuật trồng và chăm sóc, hạn chế rủi ro do thiên tai dịch bệnh. Thử nghiệm một số chế phẩm sinh học phòng trừ bệnh chết nhanh trên cây hồ tiêu trong thời kỳ kinh doanh đã tạo chuyển biến trong nhận thức của người trồng tiêu khi chuyển từ thuốc bảo vệ thực vật vô cơ sang sử dụng những chế phẩm sinh học hữu cơ, vừa giúp cây tiêu mạnh khỏe, tăng sức đề kháng, bảo vệ môi trường sinh thái và cho sản phẩm an toàn cho người tiêu dùng. Ngoài ra còn triển khai một số nhiệm vụ như: Ứng dụng và nhân rộng nuôi cá dia thương phẩm trong ao; Xây dựng mô hình chăn nuôi gà rừng. Mô hình sử dụng ấu trùng ruồi lính đen làm thức ăn chăn nuôi gà; Nghiên cứu khả năng sinh trưởng và phát triển giống gà ác..., đã giúp người dân xem xét lựa chọn những đối tượng mới có hiệu quả kinh tế cao nhằm chuyển đổi cơ cấu sản xuất nông nghiệp theo hướng nâng cao giá trị gia tăng.

Thị xã Ba Đồn được thành lập năm 2013, giai đoạn này do mới thành lập nên xử lý nhiều

công việc ưu tiên. Chính vì vậy trên địa bàn thị xã chỉ mới triển khai thực hiện 2 nhiệm vụ: Mô hình trồng dưa xiêm tại vùng nam thị xã Ba Đồn, bước đầu đánh giá khả năng thích ứng tốt của giống dưa xiêm trên vùng đất bãi bồi ven sông khi tốc độ sinh trưởng nhanh hơn nhiều so với trồng trên vùng đất cát đã qua cải tạo ở xã Hải Ninh. Mô hình trồng lúa nước 2 trên vùng đất nhiễm mặn tại xã Quảng Hòa đã thực hiện dù năng suất và hiệu quả chưa cao do đặc điểm lúa thân cao nên khi gặp mưa giông lốc bị gãy đổ ở giai đoạn ngâm sữa đã làm suy giảm sản lượng trên 40%, tuy nhiên do là giống gạo chữa bệnh nên nhu cầu rất cao, nếu việc tìm vùng đất có độ chua phèn và bố trí thời vụ thích hợp sẽ cho hiệu quả kinh tế cao.

Là một huyện miền núi còn gặp nhiều khó khăn, nhưng thời gian qua huyện Tuyên Hóa đã tăng cường hoạt động ứng dụng KH&CN vào sản xuất và đời sống một cách có hiệu quả. Huyện Tuyên Hóa đã triển khai thực hiện 5 nhiệm vụ, đa số nhiệm vụ đều có kết quả khả quan như: Xây dựng mô hình phát triển giống cam voi bản địa tại xã Thạch Hóa đã giúp địa phương nắm bắt kỹ thuật nhân giống, trồng và chăm sóc tiến đến khôi phục và bảo tồn giống cam bản địa quý hiếm đang có nguy cơ bị thoái hóa. Mô hình nuôi dê bách thảo tại xã Phong Hóa bước đầu đánh giá được khả năng thích ứng của giống dê mới có mức độ tăng trọng cao, trọng lượng lớn hơn dê cỏ địa phương, tuy nhiên với yêu cầu hộ chăn nuôi phải có điều kiện kinh tế để đầu tư thuốc thú y và thức ăn bổ sung cũng như có diện tích đồng cỏ chăn thả. Xây dựng mô hình chăn nuôi chồn hương giống và chồn hương thương phẩm bước đầu đánh giá được chồn giống mua từ xã Phú Điền, huyện Tân Phú, tỉnh Đồng Nai đưa về nuôi với tỷ lệ sống 100%, chưa xuất hiện bệnh nguy hiểm nào, giống bắt về cuối tháng 9/2020 và đến tháng 4/2021 đã sinh sản, đến nay đã có 20 chồn chọn được sinh ra với tỷ lệ sống đạt 100% không dịch bệnh. Mô hình nuôi gà bằng thảo dược mới triển khai tại xã Đức Hóa với dự kiến tạo được sản phẩm gà có chất lượng ngon, tiến đến xây dựng

thương hiệu gà đồi huyện Tuyên Hóa.

Từ năm 2015 đến nay trên địa bàn huyện Minh Hóa đã triển khai thực hiện 8 nhiệm vụ, trong đó một số nhiệm vụ có hiệu quả cao như: Nuôi cua đồng thương phẩm ở thị trấn Quy Đạt cho thu hoạch ổn định hơn nuôi các loài cá nước ngọt. Trồng cây thanh long ruột đỏ trên đất đồi bước đầu đã cho trái với chất lượng khá nhưng năng suất chưa đạt mục tiêu đề ra, tuy nhiên nếu việc chăm bón tốt, thời tiết thuận lợi sẽ làm năng suất cao và ổn định nhiều năm. Nuôi giống gà Lào bằng phương pháp bán chăn thả (nuôi gà thả vườn) và mô hình nuôi giống ngan đen tại xã Hóa Sơn do Đoàn Biên phòng Cà Xèng thực hiện giúp người dân biên giới vừa phát triển kinh tế, hạn chế phá rừng đồng thời gắn kết với bộ đội biên phòng trong việc giữ vững an ninh - chính trị vùng biên giới. Xây dựng mô hình sản xuất và tiêu thụ một số cây dược liệu tại huyện Minh Hóa, dự kiến hiệu quả kinh tế cao hơn nhiều những cây trồng khác trên cùng chân đất, mô hình khi kết thúc có thể triển khai và nhân rộng giúp cho việc bảo vệ, phục hồi và phát triển cây dược liệu, góp phần nâng cao thu nhập cho người dân ở xã Yên Hóa nói riêng và huyện Minh Hóa nói chung.

Đối với thành phố Đồng Hới, mặc dù nông nghiệp không phải là thế mạnh so với các huyện, thị xã, nhưng với nhu cầu lớn về các mặt hàng nông sản đã thúc đẩy các tổ chức, doanh nghiệp tận dụng lợi thế đăng ký thực hiện trên 30 nhiệm vụ, trong đó có nhiều mô hình có hiệu quả cao như: Nghiên cứu hoàn thiện quy trình sản xuất rượu tỏi đen do Trường Đại học Quảng Bình thực hiện đã nghiên cứu hoàn thiện quy trình sản xuất rượu tỏi đen tạo ra hướng chế biến nông sản có giá trị kinh tế cao. Trồng thử nghiệm để lựa chọn sự thích nghi với khí hậu thổ nhưỡng Đồng Hới của một số loài cây xanh đường phố đã chọn được nhiều loại hoa cây cảnh giúp làm phong phú cảnh quan đô thị. Mô hình chăn nuôi thỏ trắng New Zealand giúp đánh giá khả năng thích nghi, tốc độ tăng trọng cũng như khả năng sinh

sản của giống dê mới trên địa bàn. Phân lập và sản xuất giống nấm rom trên cơ chất rom rạ đã tuyển chọn và sản xuất chủng giống nấm VQB1, phát triển tốt trên cơ chất rom rạ cho năng suất cao, chất lượng tốt, thời gian sinh trưởng nhanh, phù hợp với điều kiện tự nhiên của tỉnh. Xây dựng mô hình trồng rau thủy canh phục vụ đào tạo nghề và chuyển giao kỹ thuật cho đoàn viên thanh niên trên địa bàn tỉnh. Hoàn thiện công nghệ sản xuất giống sò huyết (*Anadara granosa*) phù hợp với điều kiện tự nhiên tỉnh Quảng Bình, bước đầu năm được quy trình sinh sản giống sò huyết...

Cùng với công tác nghiên cứu, ứng dụng KH&CN, công tác quản lý tiêu chuẩn đo lường chất lượng và sở hữu trí tuệ trên địa bàn các huyện/thị xã/thành phố được quan tâm. Thường xuyên triển khai công tác tập huấn các văn bản quy phạm pháp luật cho các địa phương; đào tạo các cán bộ cấp huyện về cải cách hành chính; tổ chức thanh, kiểm tra chất lượng sản phẩm hàng hóa: Điện, điện tử, xăng dầu, cân chợ, cân đối chứng, đồ chơi trẻ em, mũ bảo hiểm...

Hoạt động sở hữu trí tuệ được nhiều địa phương quan tâm, đã triển khai nghiên cứu một số giải pháp nhằm duy trì và phát triển các nghề truyền thống của địa phương như: Nước mắm Đồng Hới... Đồng thời các địa phương đã phối hợp với Sở KH&CN triển khai các hoạt động nhằm nâng cao nhận thức, phổ biến pháp luật, hướng dẫn các tổ chức và cá nhân, các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh, làng nghề quan tâm đến việc đăng ký và bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ cho các sản phẩm chủ lực, đặc trưng của các địa phương trong tỉnh, nhằm gìn giữ, quảng bá thương hiệu và nâng cao sức cạnh tranh của sản phẩm trên thị trường.

Có thể nói, trong 5 năm qua các hoạt động KH&CN của các huyện, thị xã, thành phố đã phục vụ thiết thực cho sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, góp phần tạo lập cơ sở khoa học và thực tiễn cho các quyết định đầu tư, phát triển kinh tế, văn hóa, du lịch của các cấp chính quyền, của chính người dân ■